

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

เงินออมถือเป็นเงินทุนที่สำคัญต่อการลงทุนของประเทศ ซึ่งเป็นรากฐานและปัจจัยสำคัญที่ช่วยกำหนดการลงทุนให้เศรษฐกิจของประเทศเจริญเติบโต สร้างเสถียรภาพและลดความผันผวนทางเศรษฐกิจ เพราะการออมในระดับสูง อาจทำให้การลงทุนในประเทศไม่ต้องอาศัยเงินทุนจากต่างประเทศ ดังนั้นแม้เศรษฐกิจจะถดถอยก็สามารถพึ่งพาการออมในประเทศได้ ทำให้สามารถพัฒนาเศรษฐกิจได้อย่างต่อเนื่อง และเมื่อพิจารณาการออมแต่ละประเภทในปัจจุบัน พบว่าภาครัฐมีส่วนการออมสูงที่สุด รองลงมาคือกลุ่มธุรกิจ และภาคครัวเรือนตามลำดับ โดยเฉพาะภาคครัวเรือนซึ่งจัดเป็นเศรษฐกิจพื้นฐานที่สำคัญของประเทศ มีอัตราการออมค่อนข้างต่ำ โดยเฉพาะในช่วงครึ่งปีแรกของปี 2549 อัตราการขยายตัวของค่าใช้จ่ายภาคครัวเรือน เพิ่มสูงขึ้นในส่วนที่สูงกว่าอัตราการขยายตัวของรายได้ จึงก่อให้เกิดปัญหาหนี้สินภาคครัวเรือนที่แผ่กระจายเป็นวงกว้าง นำมาสู่การวิเคราะห์กันอย่างกว้างขวาง ส่วนใหญ่มุ่งประเด็นความเป็นไปได้ว่าหนี้สินดังกล่าว อาจกลายเป็นหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ในระยะต่อไป โดยเฉพาะหากดอกเบี้ยสูงขึ้นและส่งผลกระทบต่อความสามารถในการชำระคืนของผู้กู้ รวมทั้งอาจส่งผลกระทบเป็นลูกโซ่ต่อการใช้จ่ายเพื่อการบริโภค ตลอดจนฐานะดำเนินการของสถาบันการเงินในระบบ และท้ายที่สุด อาจส่งผลลดเสถียรภาพเศรษฐกิจของประเทศได้ (ผู้จัดการออนไลน์,2547)

การออมเป็นการช่วยสร้างความมั่นคงทั้งชีวิตและประเทศชาติ และเพื่อให้มีชีวิตที่อุ่นใจมีความมั่นคงในยามชราจึงควรริบออมตั้งแต่วันนี้ ไม่ว่าจะมากหรือน้อย โดยปฏิบัติเช่นนี้เป็นประจำจะทำให้มีหลักประกันที่แน่นอน การออมจึงเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นที่หลีกเลี่ยงไม่ได้สำหรับทุกคนในยุคปัจจุบัน แต่ที่น่าสนใจคือหลังจากเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ระดับการออมค่อยๆ ปรับตัวลดลงและที่แย่ที่สุดคือ การออมภาคครัวเรือนในประเทศไทยที่เคยสูงประมาณ 14.4% ในปี 2532 ปัจจุบันลดลงเหลือ 3.8% ถ้าเป็นเช่นนี้ก็เป็นที่น่ากังวลกันว่า การออมคงจะน้อยลงไปเรื่อยๆ และจะกระทบต่อการออมโดยรวมของประเทศ จนอาจจะทำให้ประเทศไทยมีเงินออมไม่พอเพียงกับความต้องการในการพัฒนาประเทศในอนาคต และยิ่งพบว่าเงินออมภาคครัวเรือนของประเทศไทยนั้น จริงๆแล้วมาจากกลุ่มคนฐานะดี และกลุ่มคนบางจังหวัดเท่านั้น ปัญหาการออมของครัวเรือนไทยจึงค่อนข้าง "น่าเป็นห่วง" เพราะเมื่อเจาะลึกลงไปในระดับจุลภาคแล้วจะพบว่าในครัวเรือนที่มีรายได้สูงจะมีเงินออมเฉลี่ยประมาณ 8,000 บาท/เดือน ส่วนครัวเรือนที่มีรายได้ปานกลางมีเงินออมเฉลี่ยประมาณ 2,000 บาท/เดือน นอกนั้นมีเงินออมเฉลี่ยติดลบแทบทั้งสิ้น (กอบศักดิ์ ภูตระกูล,2552)

ปัญหาการออมภาคครัวเรือน จึงจัดเป็นปัญหาที่สำคัญอย่างยิ่งของประเทศ เพราะในอนาคตคนไทยจำนวนมากจะมีอายุยืนขึ้น จนอาจมีอายุถึงประมาณ 80-90 ปี ซึ่งประมาณการว่าในปี 2550 ประเทศไทยจะมีผู้สูงอายุประมาณ 7.04 ล้านคน เป็นผู้สูงอายุที่รัฐต้องรับภาระดูแลในทุกด้าน 1.8 ล้านคน และคาดว่าระหว่างปี 2543-2643 ประเทศไทยจะมีประชากรสูงอายุเพิ่มจาก 9.4% เป็น 29.38% ขณะที่วัยทำงานจะปรับลดลงจาก 65.9% มาอยู่ที่ 53.7% อายุขัยโดยเฉลี่ยเพศชายจะเพิ่มจาก 67.1 ปี เป็น 78 ปี ส่วนเพศหญิงจะเพิ่มจาก 74.8 ปี เป็น 83.8 ปี ส่งผลให้อัตราการพึ่งพิงของผู้สูงอายุต่อประชากรวัยทำงาน เพิ่มขึ้นจาก 14.26% เป็น 55.49% (กรณีการ์เอกเผ่าพันธุ์,2553) ชำรายเสหลักที่ผู้สูงอายุไทยพึ่งพาเป็นสำคัญในอดีต คือสถาบันครอบครัวพบว่าเริ่มอ่อนแอลง จากเดิมแต่ละครอบครัวมีบุตรประมาณ 3-4 คน ซึ่งพอจะให้ผู้สูงอายุพึ่งพาได้ในยามชรา แต่ปัจจุบันเหลือเพียงครอบครัวละ 1-2 คน ที่จะต้องมารับภาระดูแลผู้สูงอายุ โดยบางคนอาจต้องดูแลผู้สูงอายุ 2-3 คน ซึ่งถือเป็นภาระหนักมาก (กอบศักดิ์ ภูตระกูล,2552)

นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี กล่าวตอนหนึ่งในการเป็นประธานพิธีเปิดสัมมนาวันออมแห่งชาติ ประจำปี 2553 ซึ่งจัดโดยชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทย จำกัด ว่า การออมมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจ มีความสำคัญต่อความเป็นอยู่ของประชาชนตั้งแต่ระดับครอบครัวจนถึงระดับชุมชน ซึ่งการบริหารในเรื่องของการเงินและการออมนั้น มีความสำคัญในการสร้างความมั่นคงและเสถียรภาพ ทั้งในแง่ของการดำรงชีวิตของแต่ละครอบครัว ของชุมชน ระดับรวมของเศรษฐกิจและระดับชาติ ดังนั้น ด้วยความตระหนักเกี่ยวกับการออม รัฐบาลจึงได้กำหนดให้วันที่ 31 ตุลาคมของทุกปี เป็นวันออมแห่งชาติ เพื่อให้ทุกคนตระหนักถึงการออมที่ต้องทำอย่างต่อเนื่อง เพราะการออมเป็นการสร้างความมั่นคง และเป็นการสร้างหลักประกันให้กับชีวิตเพราะการออมเป็นการเก็บเงินเพื่อไปใช้ในอนาคต ซึ่งต่างจากหนี้ที่นำเงินในอนาคตมาใช้ในปัจจุบัน (อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ,2553)

ดังนั้นทุกๆฝ่ายควรต้องหันมาให้ความสำคัญ กับปัญหาการออมของประเทศอย่างจริงจัง อาจโดยการปรับเปลี่ยนทัศนคติ สร้างค่านิยม และสร้างจิตสำนึกในการออม เพื่อประโยชน์ในอนาคต การสร้างกลไกการออมในระดับชุมชน โดยเน้นการออมเป็นประจำสม่ำเสมอติดต่อกันนานๆ และพยายามสร้างพื้นฐานการออมให้เกิดขึ้นในทุกภาคส่วน บนหลักการที่สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง

ชุมชนพระยาประสิทธิ์ เป็นชุมชนหนึ่งในเขตดุสิต ได้รับการจดทะเบียนจัดตั้งเป็นชุมชน ในปีพ.ศ.2541 มีจำนวนครัวเรือน ประมาณ 120 หลังคาเรือน สมาชิก จำนวน 702 คน มีสมาชิกสมัครเข้าร่วมโครงการออมเงินของชุมชน จำนวน 70 คน คิดเป็นเพียงร้อยละ 10 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด ซึ่งนับว่าเป็นอัตราที่ค่อนข้างต่ำ

ด้วยเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าว ทำให้คณะผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษา ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการออม กรณีศึกษาชุมชนพระยาประสิทธิ์ ซึ่งเป็นชุมชนหนึ่งในเขตดุสิต เพื่อหา

แนวทางในการส่งเสริมพฤติกรรมที่ดีเกี่ยวกับการออม ให้แก่สมาชิกของชุมชนได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ ทำให้สามารถช่วยลดปัญหาสังคม ลดปัญหาเศรษฐกิจภาคครัวเรือน เป็นการช่วยสร้างความเข้มแข็งให้กับตลาดทุนตลาดเงิน และสร้างเสถียรภาพแก่ระบบการเงินของประเทศไทยในระยะยาวสืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการออมของสมาชิกชุมชนพระยาประสิทธิ์ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาเกี่ยวกับการออมของสมาชิกชุมชนพระยาประสิทธิ์ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกตาม เพศ อายุ อาชีพ สถานภาพครอบครัว ระดับการศึกษา และรายได้ประจำต่อเดือน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการออมของสมาชิกชุมชนพระยาประสิทธิ์ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ความสำคัญของการวิจัย

1. ชุมชนพระยาประสิทธิ์ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร สามารถนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริม และพัฒนาการออมของสมาชิกชุมชน เพื่อให้มีพฤติกรรมที่ดีเกี่ยวกับการออม ช่วยให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น
2. ชุมชนอื่นๆ สามารถนำผลการวิจัยที่ได้ ไปใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม และพัฒนาการออมของสมาชิกชุมชน เพื่อให้สมาชิกมีพฤติกรรมที่ดีเกี่ยวกับการออม ช่วยให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ช่วยลดปัญหาสังคมและปัญหาเศรษฐกิจของประเทศ
3. เขตดุสิตและเขตอื่นๆ สามารถนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริม และพัฒนาการออมของประชากร เพื่อให้ประชากรมีพฤติกรรมที่ดีเกี่ยวกับการออม ช่วยให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ช่วยลดปัญหาสังคมและปัญหาเศรษฐกิจของประเทศ
4. ผู้สนใจสามารถนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพประชากรให้เป็นบุคลากรที่มีคุณภาพ ช่วยลดปัญหาเศรษฐกิจ ไม่สร้างปัญหาให้กับสังคมต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร

กลุ่มประชากร คือ สมาชิกชุมชนพระยาประสิทธิ์ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร รวมทั้งสิ้นจำนวน 183 คน (มณี จิโรตติมงคลกุล, 2553)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ สมาชิกชุมชนพระยาประสิทธิ์ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร รวมทั้งสิ้นจำนวน 126 คน ประมาณขนาดตัวอย่างด้วย สูตร Yamane'

(ชานินทร์ ศิลป์จารุ, 2547.) ณ ระดับความเชื่อมั่น 95 % ยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนได้ 5 % สุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) คือ ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

- 1.1 เพศ
- 1.2 อายุ
- 1.3 อาชีพ
- 1.4 สถานภาพครอบครัว
- 1.5 ระดับการศึกษา
- 1.6 รายได้ประจำต่อเดือน

2. ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ ปัญหาเกี่ยวกับการออมของสมาชิกชุมชนพระยาประสิทธิ์ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกเป็น 2 ด้าน ได้แก่

- 2.1 ด้านความรู้เกี่ยวกับการออม
- 2.2 ด้านทัศนะเกี่ยวกับการออม

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การออม หมายถึง การเสียสละเงินในส่วนที่สามารถนำไปใช้จ่ายได้ในปัจจุบันนี้เพื่อเก็บไว้ใช้ในอนาคต โดยไม่ต้องกระทำการเอง ด้วยการฝากเงิน ทำให้มีสถานะเป็นเจ้าของสถาบันการเงิน โดยทั่วไปผลตอบแทนที่ได้จากการออมจะอยู่ในรูปของดอกเบี้ย ซึ่งอาจมากน้อยแตกต่างกันไปแล้วแต่ประเภทของบัญชีที่ฝาก

2. ปัญหาการออม หมายถึง ปัญหาที่อาจส่งผลต่อการออมเงินของสมาชิกชุมชนพระยาประสิทธิ์ จำแนกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ด้านความรู้เกี่ยวกับการออม และด้านทัศนะเกี่ยวกับการออม

3. ความรู้เกี่ยวกับการออม หมายถึง ผลจากการเรียนรู้ การศึกษาค้นคว้า หรือประสบการณ์ ของสมาชิกชุมชนพระยาประสิทธิ์ ในการจัดสรรเงินหรือรายได้ที่ได้มา เพื่อเก็บไว้ใช้ในอนาคต

4. ทัศนะเกี่ยวกับการออม หมายถึง สภาพความรู้สึกของสมาชิกชุมชนพระยาประสิทธิ์ ที่มีต่อการจัดสรรเงินหรือรายได้ที่ได้มาเพื่อเก็บไว้ใช้ในอนาคต

สมมติฐานในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้ผู้วิจัยสามารถกำหนดสมมติฐานการวิจัยได้ดังนี้

1. สมาชิกชุมชนพระยาประสิทธิ์ที่มีเพศต่างกันมีปัญหาเกี่ยวกับการออมแตกต่างกัน
2. สมาชิกชุมชนพระยาประสิทธิ์ที่มีอายุต่างกันมีปัญหาเกี่ยวกับการออมแตกต่างกัน
3. สมาชิกชุมชนพระยาประสิทธิ์ที่มีอาชีพต่างกันมีปัญหาเกี่ยวกับการออมแตกต่างกัน
4. สมาชิกชุมชนพระยาประสิทธิ์ที่มีสถานภาพครอบครัวต่างกันมีปัญหาเกี่ยวกับการออมแตกต่างกัน
5. สมาชิกชุมชนพระยาประสิทธิ์ที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีปัญหาเกี่ยวกับการออมแตกต่างกัน
6. สมาชิกชุมชนพระยาประสิทธิ์ที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกันมีปัญหาเกี่ยวกับการออมแตกต่างกัน